

ZA PRAVDU A SPRÁVEDLNOST

Křesťanské demokratické sdružení Střední a Východní Evropy v
Austrálii, Flat 5 , 159 Melrose Street , North Melbourne , Vic., 3051

Neperiodický bulletin České vydání Č. 14 Prosinec 1990

SYNOD - ŠANCE

=====

Pod tímto titulem uveřejnil varšavský katolický týdeník pro sociální otázky LAD v č. 32 z 12. 8. 1990 velice inspirující článek o připravovaném synodu polské Církve , který má zahájit papež Jan Pavel II. při své návštěvě v Polsku příštího roku a který má trvat až do r. 1997. Domnívám se, že i u nás tak kolem roku 1994 / sedmý rok Desetiletí s patronem svatým Václavem/ , kdy Církev již přejde konsolidačním procesem, bude možno uvažovat o celostátní synodě, zvláště když bude možno čerpat z polských zkušeností. Proto článek v jeho celém obsahu překládám a nabízím k informaci a event. i publikaci. Text článku :

Čas přelomu je vždy obdobný lavinovitě narůstajících otázek a horečných odpovědí na ně. Získali jsme znovu svobodu, což však neznamená, že ji budeme umět správně využívat. Před Polskem se otevírající "svobodné pole" třeba moudře obdělávat. To se týká i Církve.

Církev neměla od počátku pochybnosti, čím je komunismus, a nikterak jím nebyla fascinována. Přijala komunistickou výzvu a zvítězila. Nikdo i když nesympatizuje s křesťanstvím, se neodvažuje podceňovat úlohu, jakou Církev v minulém období sehrála a odehrává v procese osvobozování společností z totalismu. Ve světě se často divili, že ta polská Církev je lidová a tradiční, avšak právě proto Církev dobře splnila svou úlohu. Podařilo se jí, že národ si uchoval svou totožnost, navíc stála poskytnout azyl mnohým lidem, bojujícím o svobodu i když nebyli křesťané.

Nyní však před Církví stojí výzva : Jak si počínat v současné situaci? Jak umět využít nashromážděný kapitál, aby nebyl ztracen a promarněn a naopak znásoben? Církev vždy a všude nabízí pouze jedno - poselství Ukřižovaného a Zmrtvýchvstalého Krista. Avšak toto poselství se stává

otázkou, kterou si Církev vždy musí klást. Odpovědí na otázku je vlastně umění rozpoznat "znamení doby", poznávat směry, jimiž se ecclesia semper reformanda musí ubírat. Takové společné debatě nad tvářností všeobecné Církve slouží církevní sněmy, v lokálních pak Církvích- synody. Jan Pavel II. příštího roku při své pouti do vlasti zahájí II. všepolský synod, jehož práce potrvají do r. 1997, do milenia mučednické smrti sv. Vojtěcha.

Kardinál Glemp ustanovil před rokem 15 přípravných komisí, jejichž prací se účastní 200 osob, z toho 37 laiků /méně než čtvrtina- pozn. překl./ . Tyto komise již připravily předsynodální dokumenty, tak zvaná instrumenta laboria, jež jsou výborným východiskem pro synodní debatu. V mnohých tezích se nalézají velice odvážně formulované myšlenky, které sice oceňují velké úspěchy a zásluhy Církve, avšak poukazují i na vážné nedostatky. Odvažují si říci, že nedostatky svědčí o nepřipravenosti Církve na život ve svobodě. Ve svobodné společnosti již není podíl na utiskovatele a utiskované. Církev pro mnohé přestane být záštitou svobody a tvrdí národní totožnosti. Dualismus, který panoval v epoše komunismu, kdy na jedné straně stál národ a Církev a na druhé totalitní moc, přestal již fungovat. Společnost bude jistě procházet procesem dalekosahající diferenciací. Pozvolna se začne ztrácet lhostejnost a bude narůstat vědomí, že člověk je subjektem, narůstat vědomí bytí sebou a touhy se na tom zúčastnit.

Církev bude musit vytvořit dostatečně široký prostor pro účast a činnost laiků a přitom je vést k pocitu odpovědnosti za Církev. Jistě, hlavním postavením laiků je účast na životě "světa" a jeho proměňování v duchu evangelia. Aby však křesťané byli pro to schopní a považovali se za to zodpovědní, musí nejprve poznat, že oni sami jsou Církev, že ji tvoří. Musí Církev spoluvytvářet, což znamená, že musí mít vliv na její život. Zatím však skutečnost kromě malých vyjímek je taková, jak to vyjadřuje jeden z předsynodálních dokumentů : Polská Církev, atakovaná nepřátelským systémem politicko- společenským, se soustředila na obranu své totožnosti a svých struktur a vytvořila styl myšlení i činnosti, který je možno nazvat obranným a zachovujícím, kdy bylo těžké asimilovat současné teologické myšlení a konkrétní znamení času. Důsledkem tohoto stylu je zásadní nedostatek chápání laikátu jako podnětu ve společenství Církve, čímž vzniká jistý pastorační klerikalismus umožňující pastorační činnost výlučně pro duchovenstvo. /.../

Církev ve své vnější podobě se soustřeďuje na pastorační činnost a udí-

lení svátostí a to často při pomoci jisté byrokracie, aniž se otvírá na charismata, je nedůvěřivá k některým církevním skupinám a společenstvím. To lze zvláště pozorovat na úrovni farností, jejichž ohromná většina v Polsku funguje jako úřední struktury, kdy se svátosti udělují při minimální účasti shromážděného lidu Božího. Farnost se tak stává pouze strukturou, územím a omezuje se na kostelní budovu. Před tím důrazně varuje adhortace "Christi fideles laici". Pohoršením se pak stává takové jednání, kde místo otevřené služby vůči společenství se projevují neoprávněná privilegia farářské nomenklatury. Vážným zjevem nedostatku přítomnosti laiků v životě lokální církve je neexistence pastoračních rad a dokonce Kodexem přikázaných ekonomických farních rad. /..../

Bolestná je také záležitost odměňování farních spolupracovníků, kteří přes existující směrnice nejsou spravedlivě odměňováni.

Po této málo uspokojující diagnóze někteří autoři navrhuji : Je třeba promyslet jak v podmínkách polské církve zrealizovat obnovu farností, aby se stala "společenstvím společenství" a vytvořila tak možnost účasti laiků v odpovědnosti za pastorační. Je potřebný prostor pro otevřený dialog mezi laiky a duchovními, prostor pro spolupráci a vzájemné formování, je třeba vytvoření takové základny, kdy je možno společně hledat cesty v přátelském vztahu bez blokující dominance jedné ze stran. Takovým místem informace, dialogu, a spolupráce by se měla stát ekonomická farní rada, která bude mít právo při rozhodování o finančních záležitostech farností a konečně i pastorační rada, která by měla mít vliv na tvářnost pastorace. Tyto rady mají být alespoň částečně tvořeny cestou voleb.

Byly vybrány dosti obsáhlé fragmenty, aby se ukázala odvaha i upřímnost formulací, na kolik naše polská církevní situace je povinna se přeměnit podle zdání členů přípravných komisí, aby více odpovídala projevujícím se znamením doby.

Záležitost úlohy laiků i místa laiků v Církvi je pouze jeden z problémů, o nichž musí synod uvažovat. Jak široké je spektrum úkolů, ilustrují názvy jednotlivých komisí : učení o Církvi a místo Matky Boží v ní, bible, ekumenismus, masmedia, duchovenstvo a osoby zasvěcené Bohu, katolická výchova, misie a emigrace, rodina, kultura, etika v životě sociálně hospodářském, kanonické právo, formace morálních postojů národa. Zde není místa k analýze prací všech komisí, spíše jde o informativní signály charakteru a směru předsynodálních úvah.

V dokumentu věnovaném katolické výchově se úvaha zabývá zjištěním, že společnost z jedné strany je sice charakterizována náboženským zhloučením, za druhé pak vzrůstajícím se angažováním křesťanů v apoštolských

hnutích a malých neformálních skupinách. Autoři dokumentu žádají, aby tyto skupiny, vědomé si svého poslání v Církvi a věrně je splňující, nebyly považovány za vystupující proti hierarchické Církvi jako její "konkurenti" a "protivníci", nýbrž jako spolupracovníci.

Biblická komise zdůrazňuje, že Církev je málo "biblická". Lze to pozorovat v přípravě mladých kněží, kteří zůstávají pozadu za ideálem požadovaným v dokumentech II. Vatikána, kde se žádá, aby celé období přípravy v semináři bylo soustředěno kolem Písma svatého. Lze to pozorovat v katechesích a kázáních. Kněží se nedaří věrně a solidně komentovat liturgická čtení a homilie jsou často jen "dolepováním" tématu teologie opakujícím se nepřesvědčivým povídáním a moralisováním.

V dokumentu na téma Ekumenismus se hovoří o delikátní dráždící a dosud nedořešené otázce smíšených manželství, nekatoličtí křesťané očekávají v této záležitosti více porozumění ze strany římskokatolíků. Duchovní musí využít všechny možnosti, které dává církevní právo, aby smíšené manželství nebylo pramenem neshody, ale školou praktického ekumenismu. Nad to autoři varují před preferováním konverse do Církve z důvodu církevního sňatku.

Komise kanonistů požaduje vzhledem k narůstající potřebě Církve zavedení stálého diakonátu a umožnění větší účasti laiků v církevním soudnictví. Doporučuje se, aby strany v manželském procesu byly informovány, že podle can. 1490 mají právo na volbu advokáta.

Co však z toho, že předsynodální komise hovoří o situaci polské Církve, když nejen laici, ale i mnozí duchovní nejsou nakaženi "bacilem" nutnosti vnitřní proměny. Naopak mnohdy jsou ponořeni do pocitu triumfu a spokojenosti. Synod se zatím v jejích vědomí neprojevuje. Zůstává naděje, že papežská pouť v příštím roce a slavnostní zahájení synody, především však katedra Jana Pavla II. vyvolá oživení a "vření" v Církvi a dá podnět k oživené diskuzi. Nakolik bude tato diskuze smělá, natolik se může vzbudit pocit odpovědnosti za Církev a chuť se na ní podílet.

Církev v Polsku stojí nyní před vážnou výzvou, když se ocitla v nově stále se rozvíjející pluralistické skutečnosti. Kdo ví, zda tato výzva není vážnější než kumunistická výzva na začátku 50. let. V jistém smyslu stojí Církev před obdobnou výzvou jako II. Vatikánský sněm, synod se tak stává pro Církev v Polsku velkou šancí. Potřebujeme výraznou vnitřní obnovu. Potřebujeme jí všichni, kdož patříme do této Církve, když všichni neseme za ni svůj díl odpovědnosti. Nová skutečnost potřebuje dosavadní Církve, ale zároveň i Církve nové.

Tolik text z pera mladého redaktora Artura Michalského, absolventa varšavské akademie teologické. Text, jehož reflexe, jak jsem uvedl na začátku, může i pro naši církev přinést bohaté ovoce v podobě rozhodnutí našeho episkopátu svolat první synod v našich zemích. Pokud budeme moci přihlídnout k polským materiálům a zkušenosti jiných diecézí a zemí, kde se synod již konal, aniž bychom jejich dokumenty opisovali, domnívám se, že období 1994 až 1997 by mohlo být dostačující k jeho přípravě. Nepřehlédneme jednu šanci, kterou nám Prozřetelnost nabízí, že v roce 1997, kdy s Polskem společně oslavíme milénium mučednické smrti sv. Vojtěcha, společného nám patrona, a doufejme, že i v té době i patrona Střední Evropy podle návrhu našeho otce kardinála Tomáška, čímž bychom mohli důstojně završit Desetiletí duchovní obnovy.

Úzká spolupráce obou církví nese v sobě příslib velkého užitku. Uvažme, že polský jazyk je českému jazyku ze slovanských řečí nejbližší, při jeho osvojení může zvláště mladá generace čerpat ke svému prospěchu z bohaté škály činnosti polských katolíků, ať už jde o literaturu zprostředkující díla významných současných teologů nebo o zkušenosti z hnutí mládeže / Oázy/ nebo skutečnosti, že v prostoru od Pekingu až po Berlín je pouze jeden Lublín-KUL-Katolická universita v Lublině, která široce otevírá svou náruč pro naše bohoslovce, kněze a mladé lidi, kteří by měli zájem o studium teologie nebo jiných humanitních oborů. Takto vzdělané kádry bude naše církev potřebovat. Jako doplněk k uvedenému textu upozorňuji na článek Stefana Wilkanovicze v Teologických textech č.2, str.71, který tento text doplňuje a osvětluje.

Modleme se, aby tato polská inspirace a informace našla u nás porozumění, uskutečněním a svoláním první synody v našich zemích a diecézích v roce 1997. Tak by mohlo dojít naplnění našeho zasvěcení Panně Marii při zakončení Metodějova roku v roce 1985, kdy jsme Matce Boží zasvětili minulost, přítomnost, svěřili budoucnost našeho národa a církve. Synod by se mohl stát důstojnou korunou Desetiletí duchovní obnovy a připravit Boží lid naší země a církev na vstup do třetího tisíciletí.

Svatý Cyrile a Metoději, svatý Vojtěchu, svatý Václave, svatá Anežko a všichni naši svatí patronové, orodujte za nás !

Překlad i komentář : IUDr. Mečislav Razík, Brno